

Változások az élelmiszerek jelölésében (gluténmentes, diabetikus termékek), a sportolóknak szánt élelmiszerek helyzete

Schreiberné Molnár Erzsébet

MÉKISZ konferencia 2016. november 16.

A különleges táplálkozási célú élelmiszerek múltja és jelene

A kategória alapja: **89/398/EC** irányelv

→ 2009/39/EK irányelv

36/2004 ESZCSM rendelet

Azon élelmiszerekre, amelyek

- különleges összetételűek vagy különleges eljárással készítették
- emiatt megfelelnek a meghatározott táplálkozási céloknak,
- egyértelműen megkülönböztethetőek az általános közfogyasztásra készült élelmiszerektől
- és az erre való alkalmasságuk egyértelműen kifejezésre jut jelölésük, forgalomba hozataluk során.

A különleges táplálkozási célú élelmiszereknél felmerült problémák

- a „különleges táplálkozási célú élelmiszerek” fogalom eltérő értelmezése
- egyre több, különböző élelmiszert forgalmaznak különleges táplálkozási célú élelmiszerként
- hasonló élelmiszer különböző tagállamokban különböző kategóriákban (jogbizonytalanság, verseny torzulása)
- újabb jogszabályok elfogadása (tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozó állítás, vitaminok, ásványi anyagok és bizonyos egyéb anyagok élelmiszerekhez adása)

A specifikus csoportoknak szánt élelmiszerek, mint új keret

609/2013/EU rendelet

a csecsemők és kisgyermekek számára készült, a speciális gyógyászati célra szánt, valamint a testtömeg-szabályozás céljára szolgáló teljes napi étrendet helyettesítő élelmiszerekről, **továbbá a 92/52/EGK tanácsi irányelv, a 96/8/EK, az 1999/21/EK, a 2006/125/EK és a 2006/141/EK bizottsági irányelv, a 2009/39/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv és a 41/2009/EK és a 953/2009/EK bizottsági rendelet hatályon kívül helyezéséről.**

Keretszabályozás alatt álló termékcsoportok

2009/39/EK (36/2004. ESZCSM rendelet)

- Anyatej-helyettesítő és anyatej- kiegészítő tápszerek
- Csecsemőknek, kisgyermekeknek szánt gabona alapú élelmiszerek és bébiételek
- speciális gyógyászati célra szánt tápszerek
- Testtömegcsökkentés céljára szolgáló csökkentett energia tartalmú élelmiszerek
- Nagy izomerő kifejtését elősegítő, elsősorban sportolóknak szánt élelmiszerek
- szénhidrát-anyagcserezavarokban szenvedőknek készült diabetikus élelmiszerek
- egyéb (pl. kisgyerektej, gluténmentes)

609/2013/EU rendelet

- Anyatej-helyettesítő és anyatej-kiegészítő tápszerek
- Csecsemőknek, kisgyermekeknek szánt gabona alapú élelmiszerek és bébiételek
- Speciális gyógyászati célra szánt élelmiszerek
- Testtömeg-szabályozás céljára szolgáló, **teljes napi étrendet helyettesítő élelmiszerek, nagyon alacsony energiatartalmú étrendek is**

A gluténmentes és nagyon alacsony gluténtartalmú élelmiszerek

A különleges táplálkozási célú élelmiszer fogalom megszűnt

2016. július 20-tól: a fogyasztóknak az élelmiszerek gluténmentessége vagy csökkentett gluténtartalma tekintetében nyújtott tájékoztatásra vonatkozó követelmények (828/2014/EU és a 1169/2011 rendelet)

!

OGYÉI

Országos Gyógyszerészeti és
Élelmezés-egészségügyi Intézet

Gluténmentes élelmiszerek új szabályozása a 1169/2011/EU rendelet keretein belül - 828/2014/EU

- **Gluténmentes:** Glutén ≤ 20 mg/kg a végső fogyasztó számára értékesített élelmiszerben.
- **Nagyon alacsony gluténtartalmú:** búzából rozsból, árpából, zabból/ezek keresztezett változataiból származó összetevőt(ket) tartalmaz, ezek gluténtartalmát csökkentették. **Legfeljebb 100 mg/kg** a végső fogyasztó számára értékesített élelmiszerben .
- **Zabot** tartalmazó élelmiszerek: Glutén ≤ 20 mg/kg a végső fogyasztó számára értékesített élelmiszerben

Gluténérzékenyek is fogyaszthatják / coeliákiában szenvedők is fogyaszthatják
Kifejezetten gluténérzékenyek számára készült / kifejezetten coeliákiában szenvedők számára készült (Glutént tartalmazó összetevő gluténtartalmát csökkentették, vagy az ilyen összetevőt helyettesítették nem gluténtartalmú összetevővel)

Gluténmentes szimbólumok

Az
Európai Coeliakiás Szervezetek
Egyesületének
(AOECS)
védjegye

Önmagában a szimbólum nem elegendő

„Diabetikus” élelmiszerek

Szénhidrátanyagcsere-zavarban szenvedőknek szánt (diabetikus) élelmiszerek:

A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a szénhidrátanyagcsere-zavarban (diabétesz) szenvedő személyeknek szánt élelmiszerekről (COM (2008) 0392)

Következtetések:

Táplálkozási tanácsok jelenleg azonosak az egész népességre vonatkozó egészséges táplálkozási tanácsokkal, az egyéni szükségletekre szabva.

Tájékoztató segítése:

- ❖ Tápértékjelölés 2016. 12. 13. után minden előre csomagolt élelmiszeren kötelező
- ❖ Állítások (cukormentes, alacsony cukortartalmú, hozzáadott cukor nélkül, csökkentett cukortartalmú, csökkentett szénhidrát tartalmú, stb.)

Cukorbetegeknek szánt élelmiszerek

- Normál közfogyasztásra szánt élelmiszer
- Tápanyag-összetételre vonatkozó állítások alkalmazása :
 cukormentes,
 csökkentett szénhidrát tartalom,
 hozzáadott cukor nélkül, stb.

energia	kJ / kcal
zsír	g
amelyből	
– telített zsírsavak	g
– egyszeresen telítetlen zsírsavak	g
– többszörösen telítetlen zsírsavak	g
szénhidrát	g
amelyből	
– cukrok	g
– poliolok	g
– keményítő	g
rost	g
fehérje	g
só	g
vitaminok és ásványi anyagok	a XIII. melléklet A. részének 1. pontjában megadott egységekkel
Egyéb anyagok (fruktóz, glükóz, stb.)	

Jelölés

Étrend-kiegészítőknél a tápérték jelölés nem kötelező, de állítások alkalmazása esetén legalább a cukortartalmat fel kell tüntetni.

MIT NEM LEHET FELTÜNTETNI?

Cukorbetegek diétájába beilleszthető
Cukorbetegek is fogyaszthatják, stb

Laktózmentes élelmiszerek

Laktózmentes: nincs hazai és EU szintű szabályozás

Változatok a „Mentes”-re:

- laktóz $\leq 0,1$ g/100 g v.100 ml (Németország, Magyarország Szlovénia)
- laktóz $\leq 0,01$ g/100 g v.100 ml(Dánia, Finnország, Norvégia, Svédország)

Fogyasztók félrevezetésének elkerülése

**Legalább a cukor
deklarálása**

A sportolóknak szánt élelmiszerek miért maradtak specifikus szabályok nélkül?

Nagy izomerő kifejtését elősegítő, elsősorban

Sportolóknak szánt élelmiszerek:

Szabályozásukban több mint 10 éves intenzív tárgyalások után sem történt lényegi előrelépés.

Különböző tagállamok és gyártók nézetei nagyon eltérőek:

- a specifikus szabályozás hatályáról
- sportélelmiszer alcsoportjairól
- összetételi követelmények meghatározásáról
- specifikus szabályozás innovációra való hatásáról

Az állításokról szóló rendelet alapján releváns állítások engedélyezése

Sportolóknak szánt élelmiszerek

- Az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság tudományos és technikai segítsége a sportolóknak szánt élelmiszerekről: 2015. 09. 24.

http://www.efsa.europa.eu/sites/default/files/scientific_output/files/main_documents/871e.pdf

- A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a sportolóknak szánt élelmiszerekről 2016.6.15. COM(2016) 402

<https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/HU/1-2016-402-HU-F1-1.PDF> (Európa Parlamenti elfogadás alatt)

Sportélelmiszer

Sportélelmiszer: a sportolókat célzó valamennyi élelmiszertermék, függetlenül attól, hogy mely uniós jogszabály alapján hozzák azokat forgalomba

Sportolók: a hetente egyszer vagy többször sporttevékenységet végző személyek

Életmód-felhasználók: a heti egy alkalomnál kevesebbszer vagy egyáltalán nem sportoló személyek.

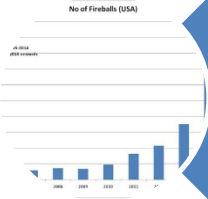
Sportélelmiszerek kategóriái

- sportitalok;
- fehérjealapú izomerősítő, izomépítő és sportolás utáni regeneráló termékek,
- energetizáló és teljesítménynövelő termékek illetve a sportolóknak folyamatos kiegészítő táplálékot biztosító termékek.

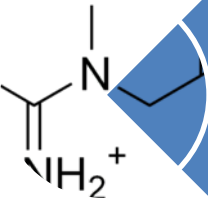
Piaci részesedés

2014-ben (kiskereskedelmi értéken) 3,07 milliárd euró

A sportélelmiszerek piaca 2009 és 2014 között uniós szinten 11,2%-kal nőtt, ami 2,2% összetett éves növekedési rátának felel meg.

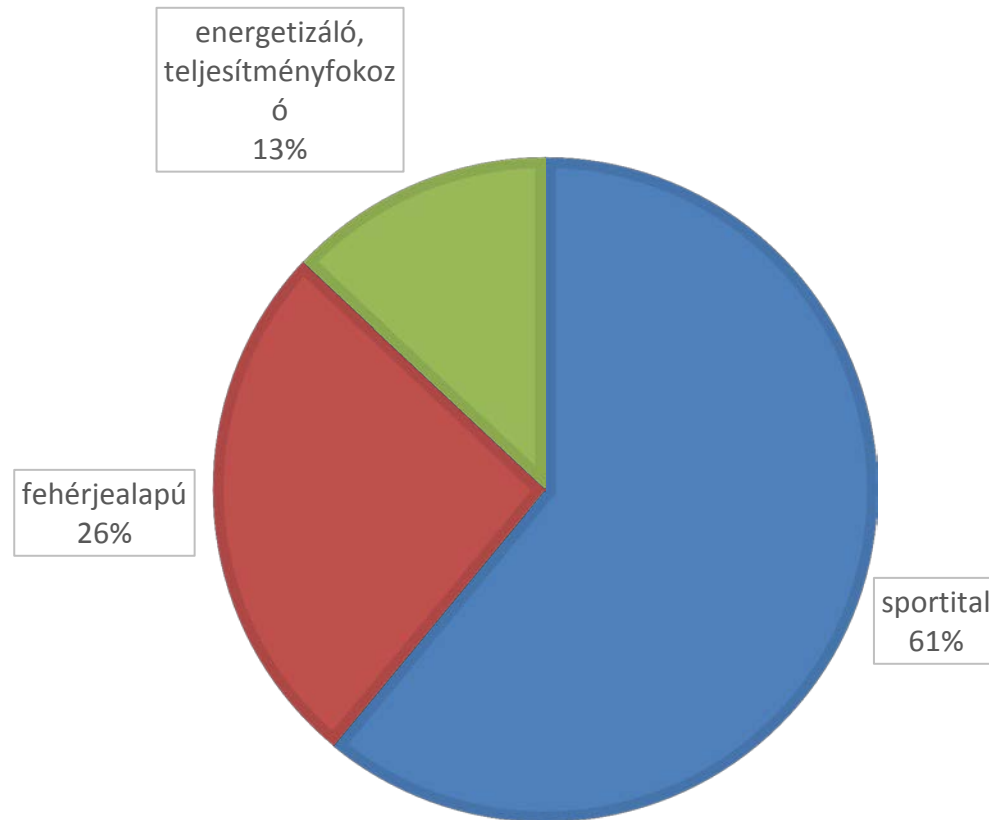
A fehérjealapú termékeknek piaca 68%-kal nőtt. Az energetizáló és teljesítménynövelő termékek piaca 54%-kal bővült, míg a sportitaloké 8%-kal

Az EU-n belül a piaci érték tekintetében az összes sportélelmiszer 61%-a a sportitalok kategóriájába, 26%-a a fehérjealapú termékek kategóriájába és 13%-a az energetizáló és teljesítménynövelő termékek kategóriájába tartozik

SPORTÉLELMISZEREK MEGOSZLÁSA

Szabályozás

Horizontális szabályozás:

- 178/2002/EK rendelet „ európai élelmiszertörvény”
- 1169/2011/EU rendelet az élelmiszerek jelöléséről
- 1924/2006/EK rendelet élelmiszerekkel kapcsolatos, tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozó állításokról szóló
- 1925/2006/EK rendelet a vitaminok, ásványi anyagok és bizonyos egyéb anyagok élelmiszerekhez történő hozzáadásáról
- 1170/2009/EK rendelet az élelmiszerekhez, köztük az étrend-kiegészítőkhez hozzáadható vitaminokról és ásványi anyagokról
- 46/2002/EK irányelv az étrend-kiegészítőkről
- 258/97/EK rendelet (2018. január 1-jétől 2015/2283/EU rendelet) az új élelmiszerekről és az új élelmiszer-összetevőkről

Felelősségi körök

- A 178/2002/ EU rendelet 14. cikke: Nem biztonságos élelmiszer nem hozható forgalomba
- Rendelet 17. cikke: Az élelmiszeripari vállalkozók feladata biztosítani az e rendelkezéseknek való megfelelést
- Tagállamok pedig az élelmiszerjog érvényesítéséért felelősek

Sportolóknak szánt élelmiszerek lehetséges kategóriái

- Normál közfogyasztásra szánt élelmiszer
dúsított élelmiszer (1925/2006/EK; 1170/2009/EK)
- Étrend-kiegészítő

Az étrend-kiegészítők és a dúsított
élelmiszerek esetében a tagállamok
ellenőrzés céljából előírhatják a
bejelentést

Kifejezetten a a testmozgáshoz kapcsolt tápanyag-összetételre/egészségre vonatkozó állítás

- Fehérje-forrás/fehérjében gazdag, megnövelt tápanyag tartalom
 - A D-vitamin, Ca, K, Mg hozzájárul az egészséges/normál izomfunkció/ izomműködés fenntartásához.
 - A C-vitamin hozzájárul az immunrendszer normál működéséhez intenzív testmozgás alatt vagy azt követően. (200 mg)
 - A fehérje hozzájárul az izomtömeg növekedéséhez/fenntartásához
 - A szénhidrátok részt vesznek a normál izomműködés (kontrakció) helyreállításában nagy intenzitású és/vagy hosszan tartó, az izmok kifáradásához és a vázizomzat glikogénraktárainak kimerüléséhez vezető testmozgást követően
 - A szénhidrát-elektrolit oldatok hozzájárulnak a teljesítmény hosszú távú fenntartásához a hosszantartó állóképességi gyakorlatok alatt.
 - A szénhidrát-elektrolit oldatok fokozzák a víz felszívódását a testedzés alatt.
 - A kreatin növeli a fizikai teljesítményt a rövid, sorozatos, nagy intenzitású mozgás során.
- + az elfogadott állítások, melyek az izomműködés, energiatermelő anyagcsere, makrotápanyagok anyagcseréjével kapcsolatos, stb.

Sportolóknak és nehéz fizikai munkát végzőknek szánt élelmiszerek

Ha normál közfogyasztásra szánt élelmiszer(dúsított)

- Tápértékjelölés kötelező

Ha étrend-kiegészítő:

- Tápértékjelölés nem kötelező, de a hatóanyagokat, vitaminokat/ásványi anyagokat meg kell adni a napi adagra
- Vitamin/ásványi anyag (NRV %)
- Figyelmeztető feliratok

energia	kJ / kcal
zsír	g
amelyből	
–telített zsírsavak	g
– egyszeresen telítetlen zsírsavak	g
– többszörösen telítetlen zsírsavak	g
szénhidrát	g
amelyből	
– cukrok	g
– poliolkok	g
– keményítő	g
rost	g
fehérje	g
só	g
vitaminok és ásványi anyagok	a XIII. melléklet A. részének 1. pontjában megadott egységekkel
Ervéb anyagok	

Közérdekű bejelentések

Nem engedélyezett összetevők:

- Mg-kreatin-kelet
- Trikreatin-malát
- Kreatin-etil-észter
- Kreatin-alfa ketoglutarát
- Króm-nikotinát-glicinát, vas amino kelet
- Dehidroandrosztendion
- Tribulus terrestris, Yohimbe,
- Eurycoma longifolia
- Szintetikus DIM (3,3'-Diindolylmethane)
- Chrysin
- Nem engedélyezett vitamin és ásványi anyag vegyületek

Köszönöm a figyelmet